ВІДГУК

ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

на дисертаційну роботу Шелюк Асіят Ашурбєківни

на тему: «Науково-методичні засади формування системи депозитного менеджменту банку», подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит

1. Актуальність теми дослідження

Формування дієвої системи депозитного менеджменту є одним з найважливіших завдань, що має на меті як підвищення фінансової стійкості окремого банку, так і забезпечення стабільності усієї банківської системи. Системні кризові явища, що супроводжують економічний розвиток країни, пред'являють нові вимоги до управління банківською діяльністю, що має зосередити більше уваги на процесах залучення та використання ресурсів банку. Відсутність ефективної комплексної методики оцінки ефективності депозитного менеджменту банку ускладнює процес залучення ресурсів, що призводить до виникнення дисбалансу в процесі їх використання, невідповідності строків залучення та використання ресурсів або порушує принцип економічності залучення ресурсів. Існуючі підходи до управління депозитними ресурсами банку не дають змоги вітчизняним банкам комплексно досліджувати їх.

Важливою проблемою для банків є також зростання недовіри з боку домашніх господарств, що призводить до значного відпливу депозитних коштів і негативно впливає на ліквідність, а також суттєво підриває можливості банківської системи до кредитування економіки та ставить під сумнів її стабільність.

Окрім цього, підґрунтям для ефективного функціонування системи депозитного менеджменту банку виступає глибокий аналіз ендогенних та екзогенних факторів, що визначають стан середовища реалізації банківської діяльності в цілому і стан ресурсної бази банку, зокрема.

Отже, завдання, окреслені здобувачем у дисертаційній роботі в контексті наявного рівня розвитку підходів управління депозитною діяльністю банку, набувають особливої актуальності і потребують глибокого теоретико-

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
(Штамп №2)
Вх. № 0033
"17" 06 2016 р.

методологічного вивчення.

2. Зв'язок теми дисертаційного дослідження з державними та галузевими програмами і темами

Наукові результати, теоретичні положення та висновки дисертаційної роботи було використано при виконанні науково-дослідних робіт Української академії банківської справи. Зокрема до звіту за науково-дослідними темами "Розвиток механізму функціонування банківської системи України під впливом іноземного капіталу" (номер державної реєстрації 0107U0123112) та "Сучасні технології фінансово-банківської діяльності" (номер державної реєстрації 0102U006965) були внесені пропозиції автора до оцінки результативності депозитної діяльності банку на основі синтетичного показника та здійснено наукове обґрунтування необхідності урахування критерію приналежності капіталу при визначенні інтегрального рівня ефективності депозитного менеджменту банку.

3. Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій

Ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи, опублікованими її автором науковими працями і авторефератом дає можливість відзначити, що наукові результати, висновки і рекомендації характеризуються високим ступенем обґрунтованості, що забезпечено використанням сучасних методів наукових досліджень, зокрема, методів логічного узагальнення, порівняння і синтезу, економіко-статистичного аналізу, системного підходу, та є достатньо аргументованими.

Не викликає сумніву їх достовірність, оскільки вони ґрунтується на критичному аналізі вітчизняних та зарубіжних літературних джерел, оцінці та використанні офіційних матеріалів статистичних служб України, регуляторів фінансового ринку, даних періодичних видань тощо.

Склад і структура дисертації забезпечують досягнення мети наукового дослідження та охоплюють актуальні завдання розроблення рекомендацій щодо удосконалення системи депозитного менеджменту з метою підвищення ефективності діяльності банку.

Висновки та рекомендації, сформульовані здобувачем, є достовірними, що підтверджується відповідними актами та довідками про впровадження.

Крім того, достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації, підтверджується публікацією основних результатів дослідження у монографії та наукових фахових виданнях, оприлюдненням їх на вітчизняних і міжнародних науково-практичних конференціях.

Дисертаційна робота відзначається чіткою послідовністю постановки і вирішення завдань та аргументацією значимості отриманих результатів. Робота побудована за цілісною схемою, окремі підрозділи логічно поєднані між собою, чим забезпечується комплексність та системність дисертаційного дослідження.

4. Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи, опублікованих наукових праць та авторефератом дозволяє стверджувати, що основні наукові положення, висновки і пропозиції, сформульовані дисертантом, характеризуються науковою новизною та відображають особистий внесок здобувача у розвиток фундаментальних положень економічної теорії, що полягає у авторському розв'язанні актуальної наукової проблеми – формування системи депозитного менеджменту, адаптованої до умов функціонування банку.

Серед основних положень наукової новизни слід виділити такі.

1. Вперше одержаний авторський підхід до визначення інтегрального рівня ефективності депозитного менеджменту. Застосовуючи стохастичну фронтірну модель зі специфікацією форми функціональної межі на основі транслогарифмічної функції автором враховано умови функціонування банку. Варто також відзначити відповідність розвинутого інтегрального показника ряду критеріїв: динамічності, багатофакторності, ймовірнісного характеру та відносності та можливість його використання при побудові градієнтної карти ефективності (підрозділ 3.3, стор. 192).

2. Безумовною науковою новизною дисертації є розвинутий дисертантом підхід до формування адаптивної депозитної політики банку, що дозволяє

визначити адаптаційний потенціал його депозитної діяльності та сформувати на цій основі комплекс стратегічних альтернатив із формалізованим переліком дій за кожною з них. Авторський підхід вирізняється з-поміж існуючих проведенням діагностики причинно-наслідкових зв'язків «зовнішнє середовище – банк» (стор. 113).

3. У ході обґрунтування науково-методичного підходу до кількісної формалізації впливу зовнішніх факторів на результативність депозитної діяльності банку з використанням економетричного інструментарію (підрозділ 3.2, стор. 179) автором виявлено набір зовнішніх факторів, що мають суттєвий ступінь впливу на результати депозитної діяльності всіх банків. Вважаємо, що отримані автором результати можуть бути використані у формуванні наукового підґрунтя для розрахунку інтегрального рівня ефективності депозитного менеджменту в контексті врахування умов їх функціонування.

4. Використання адаптивної моделі до формування системи депозитного менеджменту банку дозволило досягти її кінцевого результату – динамічної рівноваги між параметрами зовнішнього середовища макро- та мезорівнів та внутрішньобанківським середовищем (підрозділ 2.1, стор. 92). При цьому сама модель поєднує ряд загальних та специфічних принципів та структурована автором за об'єктною, суб'єктною, цільовою, функціональною підсистемами.

5. На розв'язання ряду теоретико-методичних проблем удосконалення аналітичного забезпечення депозитного менеджменту банку спрямовано розвинуті автором методичні засади формування системи факторів, що змінюють параметри депозитної діяльності банку та її результати (стор. 41). На відміну від існуючих підходів, для цього усю сукупність факторів диференційовано за макро-, мезо- та мікрорівнями.

5. Повнота викладення основних результатів в опублікованих наукових працях

Основні наукові положення, висновки і результати дослідження опубліковано в 15 наукових працях загальним обсягом 5,69 друк. арк., з яких особисто автору належить 4,58 друк. арк., у тому числі один підрозділ у

колективній монографії, 7 статей у фахових виданнях України, одна стаття – у міжнародному науковому періодичному виданні, 6 публікацій у збірниках тез доповідей конференцій.

Публікації відповідають вимогам до опублікування результатів дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук.

Автореферат оформлений згідно з чинними вимогами, у стислій формі передає основні положення дисертаційної роботи, не містить інформації, не наведеної в роботі.

6. Значення дослідження для науки та практики, перспективи використання його результатів

Наукова значущість отриманих результатів обумовлена можливістю широкого застосування розроблених в дисертації теоретико-методологічних підходів як у проведенні подальших досліджень, так і у практичній діяльності. Результати дисертаційної роботи спрямовані на вирішення важливої науково-практичної проблеми, що полягає у вирішенні наукової проблеми формування системи депозитного менеджменту, адаптованої до умов функціонування банку.

Практичне значення авторських розробок визначається конкретною спрямованістю висновків, рекомендацій та пропозицій, а також обґрунтуванням нових підходів до організації депозитної діяльності банків. Наукові положення дисертаційної роботи можуть бути використані у ході вдосконаленні системи депозитного менеджменту банку, а також при вдосконаленні методів аналізу його фінансового стану в системі банківського нагляду.

Зокрема, рекомендації щодо необхідності застосування інтегрованого підходу, що забезпечує залучення оптимального обсягу коштів для здійснення активних операцій, враховано у діяльності СФ АТ «Укрексімбанк» (довідка від 19.10.15 р. № 115-00); висновки та рекомендації щодо формування аналітичного інструментарію системи депозитного менеджменту впроваджено в ПАТ Банк «Траст» (довідка від 24.12.15 р. № 607); пропозиції щодо стохастичного фронтірного аналізу, що дозволяє визначити комплекс першочергових оперативних

завдань для підтримки цільового рівня таргетованих параметрів депозитного менеджменту, застосовано АКБ «Індустріалбанк» (довідка від 21.12.15 р. № 603).

Матеріали дисертації використані у навчальному процесі Української академії банківської справи при викладанні дисциплін: «Маркетинг в банку», «Аналіз банківської діяльності», «Фінансовий менеджмент в банку», «Управління банківськими ризиками», «Управління бізнес-процесами в банку» (акт від 23.09.2015 р.).

7. Дискусійні положення та недоліки дисертаційної роботи

Позитивно оцінюючи наукове та практичне значення одержаних Шелюк А. А. результатів, слід зазначити деякі дискусійні положення, недоліки та зауваження, що мають місце в дисертаційній роботі:

1. У підрозділі 1.1 на стор. 17 автор наводить формалізацію та визначення об'єктного поля депозитного менеджменту як сукупності внутрішньобанківських процесів, спрямованих на залучення та акумулювання тимчасово вільних коштів населення та підприємств, ресурсів, що при цьому споживаються, та отриманих результатів. Важко погодитись з авторським баченням, оскільки тимчасово вільні кошти населення та підприємств, і ресурси витрачені для їх залучення, перебувають не у процесі споживання, а у процесі постійної трансформації зі створенням нової доданої вартості банківського бізнесу.

2. Заслуговують на увагу окремі теоретичні положення щодо сутності банківських ризиків та їх класифікації (стор. 28-32), напрацьовані дисертантом. Втім, підпадає під сумнів доцільність їхнього відображення в межах даної теми дисертаційної роботи. Окрім цього, дискусійною є класифікація ризиків депозитної діяльності (рис. 1.5, стор. 35), згідно з якою автор до їх складу відносить фінансові (ліквідності, процентний, валютний) і нефінансові, таким чином ототожнюючи ризики депозитної діяльності з банківськими ризиками в цілому.

3. У підрозділі 1.2 на стор. 41 автором здійснено розмежування факторів, що змінюють параметри депозитної діяльності банку та її результати, за макро-, мезо- та мікрорівнем. Дискусійним є питання відношення дії регулятора до

мезорівня, оскільки дії НБУ здійснюють прямий вплив не тільки на банківську систему, а й на економіку країни в цілому.

4. На стор. 89-91 підрозділу 2.1 роботи автором розвинуто ключові положення щодо формування інтегрованої адаптивної моделі системи депозитного менеджменту банку. Однак, при детальному розгляді суб'єктної підсистеми даної моделі виявлено, що, по-перше, доцільно виділяти, окрім стратегічного рівня, тактичний та оперативний рівні , по-друге, автором не враховано потенційні запити та інтереси ключових груп стейкхолдерів банку, що у більшій мірі зацікавлені в ефективному управлінні депозитної діяльністю, а саме – вкладників та регулятора (НБУ), по-третє, на рівні функціональної системи доцільно дотримуватись послідовності реалізації функцій – аналізу, планування, регулювання і лише тоді контролю (рис. 2.2, стор. 91). Окрім цього, у межах дослідження взаємозв'язку між суб'єктною та об'єктною підсистемами автор доволі розмито аналізує механізм розробки алгоритмів адаптації системи депозитного менеджменту банку та умов їх ініціювання, що, на нашу думку, потребує чіткого розмежування з огляду на вищеназвані групи суб'єктів.

5. У ході кількісної формалізації впливу зовнішніх факторів на результативність депозитної діяльності банку автор використовує інструментарій економетричної формалізації інтенсивності їх впливу шляхом елімінації колінеарних факторів та зсуву значень окремих показників на основі виявлених часових лагів (підрозділ 3.2, стор. 173). Проте автором не наведено даних щодо значимості розрахованих параметрів та коефіцієнтів детермінації для отриманої регресійної моделі з фіксованими ефектами, що описує вплив цих факторів, за стандартним статистичним критерієм, що ставить під сумнів якість отриманих результатів.

6. На стор. 182 підрозділу 3.3 автор наводить порівняння основних параметричних і непараметричних методів оцінки на основі побудови межі ефективності (аналіз оболонки даних, модель із вільним розміщенням, модель без обмежень на розподіл ефективності, стохастична модель на основі широкої межі та ін.). Робота б значно виграла, якби автор для обґрунтування доцільності

застосування з-поміж наведених моделей саме стохастичного фронтірного аналізу з метою визначення інтегрального рівня ефективності депозитного менеджменту використала аргументацію, аналіз їх переваг і недоліків у контексті депозитної діяльності банку.

7. В умовах значного відтоку депозитних ресурсів із вітчизняних банків, що має місце в останні роки, автору доцільно було б більш чітко обґрунтувати систему заходів із збільшення депозитних ресурсів, особливо щодо відновлення довіри вкладників до банків та діяльності в цьому напрямі регулятивних органів. Окрім цього, в контексті розробки пропозицій щодо напрямів удосконалення депозитного менеджменту банків у роботі доцільно було б проаналізувати досвід зарубіжних країн та можливості його використання у вітчизняній банківській практиці.

Однак, незважаючи на перераховані вище дискусійні положення, що містяться в опонованій дисертаційній роботі, вони не зменшують загального позитивного враження від неї та не ставлять під сумнів значний внесок автора у вирішення обраної ним наукової проблеми.

8. Загальна оцінка дисертації
та її відповідність встановленим вимогам

Дисертаційна робота Асіят Ашурбєківни Шелюк на тему: "Науково-методичні засади формування системи депозитного менеджменту банку" є самостійною і завершеною науковою працею, містить науково обґрунтовані результати, висновки та пропозиції, що в сукупності вирішують важливе завдання – теоретичне обґрунтування та розробку науково-методичних підходів і практичних рекомендацій, спрямованих на формування системи депозитного менеджменту, адаптованої до умов функціонування банку.

Всі положення, винесені на захист, мають наукову новизну, їх рівень («вперше», «набули подальшого розвитку», «удосконалено») визначено коректно. Структура й обсяг роботи відповідають встановленим вимогам.

Тема і зміст дисертаційної роботи відповідають паспорту спеціальності 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Отже, за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю і достовірністю, науковою і практичною значущістю отриманих результатів, повнотою їх викладення в опублікованих дисертантом наукових працях, а також змістом і оформленням дисертація відповідає вимогам, що викладені у п. 9, 11 та 12 постанови Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 "Про затвердження порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника", які встановлені до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук, а її автор – Шелюк Асіят Ашурбєківна – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук зі спеціальності 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Офіційний опонент

Професор кафедри банківського менеджменту
та обліку Тернопільського національного
економічного університету,
доктор економічних наук, професор Ж.М. Довгань